

TERORISMUL – PRINCIPALA AMENINȚARE LA ADRESA SECURITĂȚII UNIUNII EUROPENE

TERRORISM – THE MAIN THREAT TO THE SECURITY OF THE EUROPEAN UNION

Conf.univ.dr. Mihaiela BUȘE*

Începând din 2004 și continuând cu anii 2005, 2011, 2015, 2016, Europa se confruntă tot mai mult cu atacuri teroriste. Fie că sunt duse la îndeplinire cu succes, fie că sunt dejucate de forțele de ordine, acestea umbresc viața de zi cu zi a europenilor, obișnuiți să trăiască în societăți deschise bazate pe respectarea drepturilor și libertăților. Amenințarea teroristă a devenit tot mai reală și mai constantă, fiind necesare noi abordări pentru combaterea acestui flagel.

Beginning in 2004 and continuing in 2005, 2011, 2015, 2016, Europe is increasingly confronted with terrorist attacks. Either successfully carried, or prevented by security forces, they overshadow everyday life of Europeans, accustomed to living in open societies based on respect for human rights and freedoms. The terrorist threat has become more real and constant, requiring new approaches to efficiently combat it.

Cuvinte-cheie: terorism; securitate; radicalizare; strategia globală pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene..

Keywords: terrorism; security; radicalization; Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy.

Scurt istoric al atacurilor teroriste în Uniunea Europeană

Uniunea Europeană, prin eforturile comune ale statelor membre, a reușit să asigure bunăstarea și securitatea celor aproape jumătate de miliard de cetățeni ai săi. În *Strategia europeană de securitate* din 2003, cea realizată sub coordonarea Înalțului Reprezentant al Uniunii Europene pentru Politica Externă și de Securitate comună, Javier Solana, se precizează că: „Europa nu a fost niciodată atât de prosperă, atât de sigură și nici atât de liberă. Violența înregistrată în prima jumătate a secolului XX a făcut loc unei perioade de pace și stabilitate fără precedent în istoria europeană”¹. Cu toate acestea, într-o lume tot mai globalizată, „Europa încă se confruntă cu amenințări și provocări în materie de securitate”². În acest context, cea mai importantă amenințare-cheie la adresa securității Uniunii Europene este terorismul. Dincolo de amenințarea directă a vieții cetățenilor UE, „terorismul are

drept scop subminarea deschiderii și a toleranței societăților noastre și reprezintă o amenințare strategică crescândă pentru întreaga Europă”³. După atacurile din 11 septembrie 2001, UE a luat diverse măsuri pentru a combate eficient fenomenul terorismului. În acest sens, în *Strategia europeană de securitate* sunt menționate „adoptarea unui mandat european de arestare, inițiative îndreptate împotriva finanțării terorismului și un acord privind asistența juridică reciprocă cu Statele Unite ale Americii. UE continuă să dezvolte cooperarea în acest domeniu și să își îmbunătățească apărarea”⁴. Deși nu au existat atacuri teroriste majore pe teritoriul UE, atacurile de la World Trade Center au determinat UE să considere terorismul ca o amenințare globală și să ia măsuri pentru a preveni eventualele atacuri teroriste.

Într-adevăr, nu vor trece decât câteva luni de la adoptarea, în decembrie 2003, a *Strategiei europene de securitate*, iar terorismul va lovi crunt în Europa. Astfel, la Madrid, în dimineața zilei de 11 martie 2004, la o oră de vârf, populația se confruntă cu atacuri teroriste fără precedent: mai multe explozii au provocat moartea a 191 de persoane și rănirea

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: buse_mihaela@yahoo.com

altor 2050⁵. Numărul extrem de mare de victime confirmă gravitatea amenințării terorismului la adresa securității cetățenilor statelor membre ale UE și impune luarea unor măsuri care să diminueze această amenințare.

La un an de la atentatele din Spania, pe 7 iulie 2005, Londra devine următoarea țintă a teroriștilor. În urma celor trei explozii s-au înregistrat 52 de morți și 700 de răniți⁶. Același mod de operare, declanșarea unor explozii, același efect – răspândirea terorii și morții.

Aproape 10 ani au trecut fără vreun atentat major, pentru ca în 2015 Franța să se confrunte cu atacuri teroriste care i-au șocat pe francezi și în urma cărora măsurile de siguranță luate au dus la restrângerea libertăților, lucru care pune sub semnul întrebării însăși existența și păstrarea unei societăți deschise așa cum este societatea franceză. Cele mai importante atentate marchează începutul anului prin atentatele de la sediul revistei *Charlie Hebdo*, din 7 ianuarie, pentru ca spre sfârșitul lui 2015, pe 13 noiembrie, la Paris, 130 de persoane să își piardă viața și alte 368 să fie rănite⁷ în urma unui atac foarte bine coordonat, pus în aplicare de șapte atacatori care au acționat aproape simultan în șase locații.

În urma atacurilor teroriste de la Paris din 13 noiembrie 2015, Franța a solicitat asistență bilaterală din partea statelor membre, în temeiul articolului 42, alineatul 7 din Tratatul privind Uniunea Europeană⁸. Cu această ocazie, acest articol a fost invocat pentru prima dată de unul dintre statele membre ale UE.

Dintre atentatele teroriste extrem de violente din 2016 de pe teritoriul UE, amintim atacurile de la Bruxelles din 22 martie 2016 care s-au soldat cu 32 de morți și 300 de răniți⁹, teroriștii acționând în două locații – în aeroportul internațional Zaventem și în stația de metrou Malbeek. De asemenea, pe 14 iulie 2016, la Nisa, în Franța, un tânăr a cauzat moartea a 85 de persoane și rănirea câtorva sute¹⁰ intrând cu un camion într-o zonă pietonală. Pe 12 decembrie 2016, 12 persoane au murit și alte 48 au fost rănite¹¹, după ce un camion a pătruns într-o piață de Crăciun din Berlin.

Dacă atacurile teroriste de la Londra și de la Madrid au fost organizate și puse în practică de organizația teroristă Al-Qaeda, atentatele din 2015 și 2016 din Franța, Belgia, Danemarca, Germania au fost revendicate de o altă organizație teroristă – Stat Islamic.

Amenințarea jihadistă, radicalizarea și fenomenul luptătorilor străini

În opinia „Europol”, „Amenințarea teroristă globală la adresa securității UE a crescut în ultimii ani și rămâne pe o traiectorie ascendentă. Principala preocupare a statelor membre este terorismul jihadist și fenomenul strâns legat de fenomenul luptătorilor străini teroriști care călătoresc spre și din zonele de conflict. Recentele atacuri din UE au reprezentat o schimbare clară în intenția și capacitatea teroriștilor jihadiști de a provoca victime în masă asupra populațiilor urbane pentru a induce o stare teroare bine mediatizată”¹². În urma mediatizării atacurilor teroriste revendicate de Statul Islamic, tot mai mulți tineri s-au radicalizat prin intermediul Internetului. De asemenea, în urma atacurilor teroriste din Franța, Belgia și Danemarca, s-a constatat că o parte dintre teroriști au fost radicalizați în închisori. În consecință, faptul că în anul 2015 „peste 5.000 de cetățeni europeni s-au alăturat unor organizații teroriste și altor formațiuni militare, înscriindu-se, în special, în organizația Statul Islamic (ISIL), Jahbat al-Nusra și altele din afara Uniunii Europene, îndeosebi în regiunea Orientului Mijlociu și a Africii de Nord (MENA)”¹³ nu poate decât să genereze îngrijorare în cadrul Uniunii Europene.

Din punct de vedere conceptual, radicalizarea este definită, pe de o parte, drept „fenomenul prin care anumite persoane îmbrățișează opinii, puncte de vedere și idei intolerante care ar putea duce la extremism violent”¹⁴. În această definiție doar se întrevede posibilitatea recurgerii la violență, în timp ce Charles E. Allen prezintă radicalizarea ca fiind „procesul de adoptare a unui sistem de credințe extremiste, inclusiv dorința de a utiliza, de a sprijini sau de a facilita violența, ca o metodă de obținere a unei schimbări a societății”¹⁵. În această ultimă definiție, violența reprezintă o modalitate necesară pentru a pune în practică acel set de credințe extremiste.

În data de 29 ianuarie 2016, Secretarul General al ONU, Ban Ki-Moon, arată, în Raportul intitulat *Report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh) to international peace and security and the range of United Nations efforts in support of Member States in countering the threat*, influența la o scară geografică enormă pe care gruparea teroristă Stat Islamic a dobândit-o în afara teritoriului Siriei și al Irakului, unde și-a concentrat

puterea și controlul: „Recenta extindere a sferei de influență a ISIL în întreaga Africă de Nord și de Vest, în Orientul Mijlociu și în Asia de Sud și de Sud-Est demonstrează viteza și amploarea la care a evoluat în doar 18 luni gravitatea amenințării. Complexitatea atacurilor recente și nivelul de planificare, coordonare și rafinament generează preocupări crescute cu privire la evoluția sa viitoare”¹⁶. Această sferă de influență obținută într-un timp foarte scurt demonstrează capacitatea grupării de a-și atrage simpatizanți pentru a-și atinge obiectivele. Tinerii radicalizați, în mare măsură occidentali, călătoresc în Irak și Siria, pentru a se antrena și a-și folosi experiența dobândită în atacuri teroriste pe care să le înfăptuiască la întoarcerea în țările de origine. În acest sens, „autoritățile SUA estimează că mai mult de 20.000 de luptători străini au călătorit în Siria și Irak de la începutul conflictului din Siria în 2011; din acest număr total, se consideră că cel puțin 3.400 sunt occidentali, inclusiv aproximativ 150 de americani”¹⁷. Există, de asemenea, surse care indică un număr mult mai mare: estimările ONU și rapoartele guvernamentale indică faptul că aproape 30.000 de persoane au călătorit în Irak și Siria din aproximativ 100 de țări¹⁸. Aceste zeci de mii de oameni reprezintă o amenințare reală în momentul în care revin pe teritoriul Uniunii Europene, ei fiind adevărate bombe cu ceas la adresa securității cetățenilor statelor membre.

În acest sens, Gilles de Kerchove, coordonatorul UE al luptei împotriva terorismului, a declarat că: „Trebuie să fim vigilenți, din moment ce amenințarea reprezentată de așa-numitul Stat Islamic (IS) și revenirea luptătorilor străini ar putea să persiste în următorii ani. Acești oameni sunt instruiți să folosească explozibili și arme de foc și au fost îndoctrinați cu ideologia jihadistă. Un răspuns eficient necesită o abordare cuprinzătoare și un angajament pe termen lung. Desigur, responsabilitatea principală în lupta împotriva terorismului revine statelor membre. Cu toate acestea, UE și agențiile sale, cum ar fi Europol, pot și ar trebui să joace un rol de susținere, ajutând la combaterea caracterului transfrontalier al amenințării”¹⁹. Uniunea Europeană a acționat prompt în asigurarea unui răspuns la amenințarea teroristă venită din partea grupării Stat Islamic și și-a adaptat continuu măsurile, în funcție de evoluția acțiunilor teroriste în încercarea de a combate cât mai eficient terorismul.

Noi abordări în combaterea terorismului la nivelul Uniunii Europene

Una dintre măsurile luate de UE imediat după comiterea atacurilor teroriste de la Madrid, la 11 martie 2004, a fost înființarea funcției de Coordonator pentru lupta împotriva terorismului. În prezent, această funcție este deținută de către Gilles de Kerchove, numit, la 19 septembrie 2007, de Înalțul Reprezentant al UE pentru politica externă și de securitate comună de la vremea respectivă, Javier Solana. Rolul acestuia este de a coordona lupta împotriva terorismului la nivelul UE.

La 30 noiembrie 2005, sub îndrumarea Coordonatorului pentru lupta împotriva terorismului este realizată *Strategia UE de combatere a terorismului*, o altă măsură menită să eficientizeze lupta împotriva acestei amenințări la adresa securității prin acționarea în patru direcții: prevenirea, protecția, urmărirea și răspunsul.

Referitor la acțiunile recente ale UE în ceea ce privește combaterea terorismului, ca urmare a apariției și a impunerii controlului Statului Islamic într-o perioadă destul de scurtă de timp asupra unei părți importante a teritoriului Irakului și Siriei, la 20 octombrie 2014, a fost adoptată *Strategia de combatere a terorismului pentru Siria și Irak, cu un accent deosebit asupra luptătorilor străini*. Obiectivul general al strategiei îl reprezintă îmbunătățirea sau refacerea condițiilor care să conducă la stabilitate politică în regiune²⁰. În strategie se precizează, de asemenea: „Combaterea terorismului nu poate funcționa izolat de procesele politice generale. Ea trebuie inserată în agenda comunității internaționale, ca parte a unei abordări cuprinzătoare, care include un accent pe eforturile de prevenire. În acest context, obiectivele prezentei strategii se încadrează pe două niveluri: să asigure un cadru pe termen lung care: să minimizeze riscurile pentru Europa și pentru interesele europene și amenințarea la adresa stabilității regionale din partea terorismului care emană din Siria și Irak; să contribuie la înfrângerea strategică a ISIL/Daesh și Jabhat-al-Nusra, inclusiv a ideologiei violente a acestora”²¹. În contextul acțiunilor violente ale grupării teroriste Stat Islamic și al controlului și influenței exercitate pe plan regional, UE are ca obiectiv prioritar limitarea acțiunii acestei grupări la granițele Siriei și Irakului. În acest fel se urmărește diminuarea amenințării Statului Islamic la adresa securității UE.

Un an mai târziu, la 16 martie 2015, a fost adoptată *Strategia regională pentru Siria și Irak, precum și pentru amenințarea pe care o reprezintă Daesh*. Obiectivele generale ale acestei strategii sunt combaterea amenințării Daesh și a altor grupări teroriste asupra stabilității regionale și internaționale, creând în același timp condițiile pentru o tranziție politică deschisă tuturor în Siria, și stabilitate durabilă în Siria și Irak, precum și în țările din regiune care găzduiesc refugiați, și alinând suferințele umane cauzate de violență și de deplasarea populațiilor²². În contextul catastrofei umane cu care se confruntă Siria, ca urmare a războiului ce se desfășoară de șase ani între granițele sale, UE reiterează ajutorul umanitar și asistența pe termen lung pentru a proteja categoriile de oameni cele mai vulnerabile.

La 28 aprilie 2015, *Agenda europeană privind securitatea*, document de înlocuiește *Strategia internă a UE* evidențiază „necesitatea unui răspuns comun al UE solid la terorism și luptătorii teroriști străini. Cetățenii UE continuă să se alăture grupărilor teroriste în zonele de conflict, participând la acțiuni în zonele respective și, la întoarcere, reprezentând o amenințare pentru securitatea internă europeană. Deși chestiunea luptătorilor teroriști străini nu este ceva nou, amploarea și fluxul de luptători către conflictele în desfășurare, în special în Siria, Irak și Libia, precum și caracterul interconectat al acestor conflicte sunt fără precedent”²³. În ceea ce privește măsurile de combatere a terorismului și de prevenire a radicalizării o importanță aparte o au Europol, Eurojust, Unitatea pentru sesizări referitoare la internet (EU IRU) și Rețeaua pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare (RAN). De asemenea, urmărirea operațiunilor financiare reprezintă o măsură menită să identifice rețelele de teroriști. Limitarea cât mai drastică la accesul teroriștilor la substanțe periculoase și utilizarea acestora, precum și protejarea infrastructurilor critice sunt esențiale pentru diminuarea riscului unui atac terorist.

Referitor la combaterea radicalizării, în *Agenda europeană privind securitatea* sunt identificate soluții, precum educația, participarea tinerilor, dialogul interreligios și intercultural, precum și ocuparea forței de muncă și incluziunea socială.

În ianuarie 2016, în cadrul Europol a fost creat *Centrul European de combatere a terorismului* (The

European Counter Terrorism Centre – ECTC) pentru a asigura un răspuns mai eficient în lupta împotriva terorismului. ECTC are ca obiective²⁴: combaterea luptătorilor străini; schimbul de informații și expertiză privind finanțarea terorismului; propaganda teroristă și extremistă on-line; traficul ilegal de arme; cooperarea internațională între autoritățile de combatere a terorismului.

La 21 aprilie 2016, un nou pas este făcut în lupta împotriva terorismului prin adoptarea *Directivei privind registrul UE cu numele pasagerilor (PNR)*. Directiva are drept scop reglementarea transferului datelor PNR ale pasagerilor zborurilor internaționale de la companiile aeriene către statele membre, precum și prelucrarea acestor date de către autoritățile competente. Directiva prevede că datele PNR colectate pot fi prelucrate numai în scopul prevenirii, depistării, investigării și urmăririi penale a infracțiunilor de terorism și a infracțiunilor grave²⁵. În această directivă se precizează că aceste informații „nu ar trebui să se bazeze pe rasa sau originea etnică, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la un sindicat, starea de sănătate, viața sexuală sau orientarea sexuală a unei persoane. Datele din PNR ar trebui să conțină exclusiv detalii privind rezervările pasagerilor și itinerariile călătoriilor, care permit autorităților competente să-i identifice pe acei pasageri ai curselor aeriene care reprezintă o amenințare pentru securitatea internă”²⁶. Datele din registrul cu numele pasagerilor reprezintă informații cu caracter personal, furnizate de către pasageri și păstrate de către transportatorii aerieni. Acest gen de informații sunt foarte importante pentru instituțiile statelor membre și ale UE în prevenirea și combaterea acțiunilor teroriste.

Având în vedere accentuarea amenințării terorismului și criza refugiaților, amenințări acutizate sau noi amenințări la adresa UE, Înalțul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe și politica de securitate, Federica Mogherini, la solicitarea Consiliului European din iunie 2015, a realizat *Strategia Globală de Politică Externă și de Securitate a Uniunii Europene*. După un proces de elaborare care a durat un an, la 28 iunie 2016, la reuniunea Consiliului European de la Bruxelles, Înalțul Reprezentant a prezentat noua strategie de securitate a UE. *Strategia Globală de Politică Externă și de Securitate a Uniunii Europene* identifică amenințările la adresa securității și

prezintă direcțiile de urmat pentru asigurarea securității UE.

Între amenințările la adresa securității statelor UE, în strategia globală de securitate, terorismul este primul nominalizat: „Terorismul, amenințările hibride, volatilitatea economică, schimbările climatice și insecuritatea energetică ne pun în pericol cetățenii și teritoriul”²⁷. Se menționează, de asemenea, faptul că pe teritoriul UE au fost comise atacuri teroriste majore, ceea ce scoate în evidență necesitatea unei lupte cât mai bine organizate la nivelul statelor membre împotriva terorismului.

Pentru combaterea terorismului, în strategie sunt enunțate mai multe direcții de acțiune. O primă direcție de acțiune vizează, pe de o parte, creșterea investițiilor în ceea ce privește combaterea terorismului și, pe de altă parte, solidaritatea în materie de combatere a terorismului, materializată în schimburi mai intense de informații și o cooperare mai strânsă a serviciilor de informații între statele membre și agențiile UE. O a doua direcție de acțiune face referire la sprijinirea statelor membre afectate de terorism în efortul de a se redresa în urma atacurilor teroriste „prin depunerea de eforturi sporite privind securitatea aprovizionării, protecția infrastructurii critice și consolidarea cadrului pe bază voluntară pentru gestionarea crizelor cibernetice”²⁸. O a treia direcție de acțiune are ca scop combaterea radicalizării pe două planuri: o primă abordare o constituie realizarea unei colaborări mult mai intense cu societatea civilă, actorii sociali, sectorul privat și victimele terorismului; cea de-a doua abordare o reprezintă dialogul interreligios și intercultural. O a patra direcție de acțiune implică dezvoltarea în continuare a cooperării „în materie de combatere a terorismului, care respectă drepturile omului, cu Africa de Nord, Balcanii de Vest și Turcia, printre altele, și vom coopera cu partenerii din întreaga lume pentru a face schimb de bune practici și pentru a elabora programe comune privind combaterea extremismului violent și a radicalizării”²⁹. Este de menționat faptul că, deși amenințarea terorismului este tot mai accentuată, UE, ca întotdeauna, respectă valorile care au consacrat-o, printre care și drepturile omului în lupta împotriva acestui flagel.

La 14 noiembrie 2016 a fost prezentat Consiliului un *Plan de implementare privind securitatea și apărarea*, elaborat de Înalțul Reprezentant al UE pentru afaceri externe și de securitate, Federica

Mogherini. Acest document are rolul de a pune în practică prioritățile strategiei în ceea ce privește apărarea și securitatea UE. În Planul de implementare sunt prezentate trei obiective prioritare ale UE: reacția la conflicte și crize externe; consolidarea capacităților partenerilor și protejarea Uniunii și a cetățenilor săi. De asemenea, UE își propune un nou nivel de ambiție în abordarea problemelor privind apărarea și securitatea, pe care dorește să îl atingă prin intermediul a 13 propuneri prezentate în documentul menționat.

Concluzii

Într-o declarație recentă, Rob Wainwright, directorul Europol, a evidențiat creșterea amenințării terorismului la adresa UE: „Europa se confruntă cu cea mai gravă amenințare teroristă de mai mult de zece ani. Natura transnațională crescândă a grupurilor teroriste și activitățile lor necesită o colaborare mai strânsă între autoritățile din Europa competente în aplicarea legii”³⁰. De asemenea, soluția pe care o identifică pentru contracararea acestei amenințări este o colaborare mai bună între instituțiile statelor membre și instituțiile UE.

În opinia comisarului pentru uniunea securității, Julian King, „teroriștii nu vizează un stat membru anume. Ei vizează stilul nostru de viață, atitudinea noastră deschisă, viitorul nostru. Răspunsul nostru trebuie să fie unul cuprinzător și durabil, bazat pe încredere și pe cooperarea eficientă dintre instituții și statele membre”³¹. Acțiunile teroriștilor vizează UE, în ansamblul ei, atacându-i valorile și periclitându-i viitorul. În viziunea UE, răspunsul în vederea combaterii terorismului trebuie conceput având ca bază tocmai respectarea acestor valori fundamentale ale UE, precum respectarea drepturilor omului, libertatea, egalitatea, respectarea demnității umane, și o foarte bună cooperare între statele membre referitor la problemele de securitate.

În aceeași ordine de idei, Comisarul pentru migrație, afaceri interne și cetățenie, Dimitris Avramopoulos, a declarat: „Din cauza fragmentării cadrului nostru de securitate, suntem cu toții vulnerabili. Trebuie să existe colaborare în cadrul și între statele membre, dar și între statele membre și agențiile UE, precum și între diferitele sisteme de securitate și de gestionare a frontierelor. Securitatea internă a unui stat membru este securitatea internă a tuturor. În condițiile în care mediul actual de securitate evoluează rapid, dacă reușim să realizăm

o uniune a securității reală și efectivă, putem aduce soluții la toate nivelurile”³². Uniunea Europeană reprezintă un tot unitar. Astfel, securitatea unui stat membru este dependentă de securitatea celorlalte state membre. În consecință, toate statele trebuie să își unească eforturile în acest sens pentru a se asigura securitatea comună.

NOTE:

1 Consiliul Uniunii Europene, *Strategia europeană de securitate – O Europă sigură într-o lume mai bună*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2009, p. 27.

2 *Ibidem*.

3 *Ibidem*, p. 30.

4 *Ibidem*, p. 33.

5 Perspective monde, 11 mars 2004. *Attentats terroristes dans le métro de Madrid*, <http://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMEve?codeEve=917>, accesat la 08.03.2017.

6 National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, *Background Report: On the Fifth Anniversary of the 7/7 London Transit Attack*, START Background Report, July 2010, p. 1, http://www.start.umd.edu/sites/default/files/files/announcements/July07_LondonMetroBombing_2010.pdf, accesat la 09.03.2017.

7 ECTC European Counter Terrorism Centre, Europol, *ECTC Case Study: Paris - 13 November 2015*, p. 3, etc infografic public.pdf., accesat la 22.02.2016.

8 *Răspunsul la fenomenul luptătorilor teroriști străini și la recente atacuri teroriste din Europa*, <http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/fight-against-terrorism/foreign-fighters/>, accesat la 12.03.2017.

9 Report to the United States Congress, *Operation Inherent Resolve*, March 31, 2016, https://oig.state.gov/system/files/oir_quarterly_march2016.pdf, accesat la 08.03.2017.

10 Europol, *Changes in Modus Operandi of Islamic State (IS) revisited*, The Hague, November 2016, <http://www.europol.europa.eu/ro/policies/fight-against-terrorism/foreign-fighters/>, accesat la 09.03.2017.

11 Martin Banks, *EU leaders express condolences after Berlin tragedy*, 20 December 2016, în *The Parliament Magazine*, <https://www.theparliamentmagazine.eu/articles/news/eu-leaders-express-condolences-after-berlin-tragedy>, accesat la 09.03.2017.

12 Europol, *Terrorism*, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/terrorism>, accesat la 03.03.2017.

13 Parlamentul European, *Raport referitor la prevenirea radicalizării și recrutării de cetățeni europeni de către organizații teroriste*, 3 noiembrie 2015, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2015-0316+0+DOC+XML+V0//RO>, accesat la 11.03.2017.

14 *Ibidem*.

15 Charles E. Allen, *Threat of Islamic Radicalization to the Homeland*, Testimony before the U.S. Senate Committee on Homeland Security and Government Affairs, March 14, 2007, p. 4, <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/270.pdf>, accesat la 10.03.2017.

16 United Nations, Security Council, *Report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh) to international peace and security and the range of United Nations efforts in support of Member States in countering the threat*, 29 January 2016, p. 2, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2016_92.pdf, accesat la 01.02.2016.

17 Kristin Archick, Paul Belkin, Christopher M. Blanchard, Carla E. Humud, Derek E. Mix, *European Fighters in Syria and Iraq: Assessments, Responses, and Issues for the United States*, CRS Report, Congressional Research Service, April 27, 2015, p. 4.

18 *Global Terrorism Index 2015*, Institute for Economics&Peace, 2015, p. 45.

19 *Islamic State Changing Terror Tactics to Maintain Threat in Europe*, 02 December 2016, Press Release, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/islamic-state-changing-terror-tactics-to-maintain-threat-in-europe>, accesat la 08.03.2017.

20 *Punctele principale ale strategiei de combatere a terorismului pentru Siria și Irak, cu un accent deosebit asupra luptătorilor străini*, Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles, 16 ianuarie 2015, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5369-2015-INIT/ro/pdf>, accesat la 02.02.2017.

21 *Ibidem*.

22 Conseil de l'Union européenne, *Conclusions du Conseil relatives à la stratégie régionale de l'UE pour la Syrie et l'Iraq, ainsi que pour la menace que constitue l'EIL/Daech*, Bruxelles, le 16 Mars 2015, p. 17.

23 *Agenda europeană privind securitatea*, 28 aprilie 2015, pp. 13-14.

24 Europol, *European Counter Terrorism Centre – ECTC*, <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>, accesat la 03.03.2017.

25 Consiliul UE, Comunicat de presă, Consiliul adoptă Directiva privind registrul UE cu numele pasagerilor (PNR), 21/04/2016, http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2016/4/40802210742_ro.pdf, accesat la 14.02.2017.

26 *Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor (PNR) pentru prevenirea, depistarea, investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de terorism și a infracțiunilor grave*, Bruxelles, 15 aprilie 2016, p. 5, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-71-2015-INIT/ro/pdf>, accesat la 14.03.2017.

27 *Viziune comună, acțiuni comune: o Europă mai puternică, O strategie globală pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene*, 2016, p. 7.

28 *Ibidem*, p. 16.

29 *Ibidem*, p. 17.

30 Europol, *Fighting Terrorism In Europe*, Press Release, 09 February 2017, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/fighting-terrorism-in-europe>, accesat la 03.03.2017.

31 Comisia Europeană – Comunicat de presă, *Agenda europeană privind securitatea: primul raport privind progresele înregistrate către o uniune a securității efectivă și durabilă*, Bruxelles, 12 octombrie 2016, europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3367_ro.pdf, accesat la 12.03.2017.

32 Comisia Europeană – Comunicat de presă, *Agenda europeană privind securitatea: primul raport privind progresele înregistrate către o uniune a securității efectivă și durabilă*, Bruxelles, 12 octombrie 2016, europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3367_ro.pdf, accesat la 12.03.2017.

BIBLIOGRAFIE

*** *Agenda europeană privind securitatea*, 28 aprilie 2015.

Archick Kristin, Belkin Paul, Blanchard M. Christopher, Humud E. Carla, Mix E. Derek, *European Fighters in Syria and Iraq: Assessments, Responses, and Issues for the United States*, CRS Report, Congressional Research Service, April 27, 2015.

Conseil de l'Union européenne, *Conclusions du Conseil relatives à la stratégie régionale de l'UE pour la Syrie et l'Iraq, ainsi que pour la menace que constitue l'EIL/Daech*, Bruxelles, le 16 mars 2015.

Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor (PNR) pentru prevenirea, depistarea, investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de terorism și a infracțiunilor grave, Bruxelles, 15 aprilie 2016.

*** *Global Terrorism Index 2015*, Institute for Economics&Peace, 2015.

*** *Implementation Plan on Security and Defence*, Brussels, 14 November 2016.

Parlamentul European, *Raport referitor la prevenirea radicalizării și recrutării de cetățeni*

europeni de către organizații teroriste, 3 noiembrie 2015.

*** *Punctele principale ale strategiei de combatere a terorismului pentru Siria și Irak, cu un accent deosebit asupra luptătorilor străini*, Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles, 16 ianuarie 2015.

*** Report to the United States Congress, *Operation Inherent Resolve*, March 31, 2016.

*** *Strategia europeană de securitate – O Europă sigură într-o lume mai bună*, 2003.

*** *Stratégie de l'Union européenne visant à lutter contre le terrorisme*, Conseil de l'Union européenne, 30 novembre 2005.

United Nations, Security Council, *Report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh) to international peace and security and the range of United Nations efforts in support of Member States in countering the threat*, 29 January 2016.

*** *Viziune comună, acțiuni comune: o Europă mai puternică, O strategie globală pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene*, 2016.

<https://eeas.europa.eu>

<http://perspective.usherbrooke.ca>

<http://www.consilium.europa.eu>

<http://www.europarl.europa.eu>

<http://www.investigativeproject.org>

<http://www.securitycouncilreport.org>

<https://www.europol.europa.eu>

<http://www.start.umd.edu>, <https://www.theparliamentmagazine.eu>